

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 07 » жовтня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика навчання історії

для студентів

спеціальності	032 Історія та археологія
освітнього рівня	перший (бакалаврський)
освітньої програми	032.00.01 «Історія та археологія»

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра всесвітньої історії
МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ
Випуск № 1306/20
Начальник відділу
МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ
(підпис) _____
« 20 » жовтня 2020 р.

Київ 2020

Розробники: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка Голованов Сергій Олександрович

Викладачі: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка Голованов Сергій Олександрович

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії) всесвітньої історії
Протокол від 30 серпня 2019 р. № 1-
Завідувач кафедри (підпис) (І.В. Срібняк)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми) О.О.С. "Історія та археологія"
23.09. 2019 р.
Керівник освітньої програми (підпис) (О.О. Салата)

Робочу програму перевірено
23.09. 2019 р.
Заступник директора/декана (підпис) (В.М. Завадський)

Пролонговано:

на 20/20 н.р. (підпис) І.В. Срібняк, «31» 08 2020 р., протокол № 1
(підпис) (ПІБ)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/180	
Курс	3	
Семестр	5,6	
Кількість змістових модулів з розподілом:	6	
Обсяг кредитів	6	
Обсяг годин, в тому числі:	180	
Аудиторні	70	
Модульний контроль	10	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	70	
Форма семестрового контролю	залік, іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення даного курсу має спонукати студентів до глибокого вивчення теоретичних основ методики викладання історії, дослідження теоретичної спадщини вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки, цілісне її сприймання, вироблення практичних умінь та навичок, необхідних для забезпечення високої ефективності навчання історії.

Завдання:

- ✓ Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ✓ Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби та вразливі місця, суперечності і неповноту аргументації.
- ✓ Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань і стратегій/способів мислення.
- ✓ Здатність раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час.
- ✓ Здатність відрізняти суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім.
- ✓ Критичність та самокритичність мислення.
- ✓ Схильність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань.
- ✓ Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст та структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.
- ✓ Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.
- ✓ Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.
- ✓ Навички роботи в групі, розподіл функцій в колективній роботі.

- ✓ Відкритість, здатність сприймати і враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію в процесі обговорення, налаштованість на діалог, залучення у власні міркування висловлених слухних ідей.
- ✓ Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ✓ Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї.
- ✓ Порівняння змісту різних текстів, пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми.
- ✓ Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.
- ✓ Здатність використовувати (усно і письмово) державну мову в усіх сферах суспільного життя, читати фахову літературу іноземною, зокрема англійською мовою.
- ✓ Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату й інших виявів недоброчесності.
- ✓ Розуміння необхідності відповідального ставлення до роботи, чіткого і своєчасного виконання обов'язків.
- ✓ Здатність працювати в колективі та самотійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.
- ✓ Здатність життєво й фахово реалізовувати себе на основі ціннісно-світоглядних надбань людства (зокрема сприйняття людини не як засобу, а як цілі й цінності), що нерозривно поєднана з навичками критичного мислення, опануванням і обстоюванням громадянських чеснот і прав, соціальною відповідальністю, а також патріотичним піклуванням про продуктивний розвиток держави і суспільства.
- ✓ Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем. Розуміння соціальних функцій історика, можливостей використання історії та зловживання історією.
- ✓ Здатність спілкуватися державною мовою, рідною мовою та однією з іноземних мов із використанням термінів і методик, прийнятих в фаховому середовищі; знати й вміти використовувати в професійних цілях давні мови.
- ✓ Знати і володіти на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.
- ✓ Знати і володіти на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

3.Результати навчання за дисципліною

- ✓ Здатність застосовувати сучасні методики викладання історії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Методика навчання історії як наука і фахова дисципліна							
Тема 1. Вступ. Методика навчання історії як наукова та фахова дисципліна	2	2					
Тема 2. Мета та структура сучасної історичної освіти в Україні	4	2					2
Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти.	4	2					2
Тема 4. Сучасна стратегія шкільної історичної та суспільствознавчої освіти в Україні. Учителю історії, кабінету історії.	4		2				2
Тема 5. Програми та підручники з історії для загальноосвітніх навчальних закладів як відображення структури та змісту шкільної історичної освіти	4		2				2
Модульний контроль	2						
Разом	20	6	4				8
Змістовий модуль 2. Дидактичні форми навчання							
Тема 6. Процес навчання та його принципи. Поняття «форми» в сучасній дидактиці	4	2					2
Тема 7. Класно-урочна форма навчання та її альтернативи	4	2					2
Тема 8. Додаткові форми організації навчання та їх розвиток у дидактиці	4	2					2
Тема 9. Позакласна робота з історії	4		2				2
Тема 10. Краєзнавчо-пошукова робота з історії	6		2				2
Модульний контроль	2						
Разом	22	6	4				10
Змістовий модуль 3. Методи, прийоми та засоби навчання історії.							
Тема 11. Поняття методу та прийому навчання	6	2					4
Тема 12. Нетрадиційні підходи до класифікації методів навчання	6	2					4
Тема 13. Поняття засобу навчання історії. Різні типи навчальних текстів як найважливіший засіб навчання історії	6	2					4
Тема 14. Контроль та оцінювання знань	8	4					4
Тема 15. Наочність у навчанні історії. Технічні засоби навчання (ТЗН)	4		2				2
Тема 13. Контроль та оцінювання знань учнів	4		2				2
Тема 16. Формування історичної уяви	6		4				2
Тема 17. Структура історичних знань учнів	6		4				2
Модульний контроль	2						
Разом	48	10	12				24
Змістовий модуль 4. Теорія і практика сучасного уроку							
Тема 18. Урок як основна форма навчання історії	3	2					1
Тема 19. Нетрадиційні (нестандартні) уроки	2	1					1
Тема 20. Шляхи формування мотивації на уроках історії	3	1					2
Тема 21. Методика проведення вступного уроку та уроку вивчення нового матеріалу	4		2				2
Тема 22. Методика проведення комбінованого уроку з історії	4		2				2
Тема 23. Методика проведення підсумково-узагальнюючого уроку з історії	6		4				2

Модульний контроль	2						
Разом	24	4	8				10
Модуль 5. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання історії							
Тема 24. Компетентність як педагогічне явище. Поняття та сутність компетентності	4	2					2
Тема 25. Шляхи формування та підходи до оцінювання сформованості основних груп компетентностей учнів	4	2					2
Тема 26. Система перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі навчання історії	4		2				2
Тема 27. Самостійна робота учнів - засіб підвищення якості навчання історії	4		2				2
Модульний контроль	2						
Разом	18	4	4	2			8
Модуль 6. Технологічний підхід в освіті							
Тема 28. Технології навчання. Репродуктивна технологія навчання. Технологія цілепокладання	3	1					2
Тема 29. Проектна технологія. Особистісно орієнтоване навчання. Технології розвивального навчання. Ігрові технології навчання. Система модульного навчання	3	1					2
Тема 30. Інтерактивне навчання. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія евристичного навчання	4	2					2
Тема 31. Проблемне та сугестивне навчання Технології колективної взаємодії та різнорівневого навчання	4	2					2
Тема 32. Методика проведення нестандартних уроків з використанням новітніх технологій	4		2				2
Модульний контроль							
Разом	18	6	2				10
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього годин	180	36	34				70

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Методика навчання історії як наука і фахова дисципліна.

Лекція 1. Вступ. Методика навчання історії як наукова та фахова дисципліна.

Тематичний план:

1. Ознайомлення студентів з програмою курсу "Методика викладання історії*".
2. Мета та завдання курсу.
3. Поняття "метод", "методика".
4. Сутність методики навчання історії як галузі педагогічної науки: об'єкт і предмет методики історії як науки.
5. Процес навчання, його основні компоненти.
6. Характеристика змісту компонентів навчання історії.
7. Зв'язок методики навчання історії і іншими науками. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки історії як навчального предмета.
8. Методи наукових досліджень у методиці навчання історії.

Основні поняття теми: метод; методика, об'єкт та предмет методики; процес навчання; компоненти процесу навчання; методи наукових досліджень.

Лекція 2. Мета та структура сучасної історичної освіти в Україні.

Тематичний план:

1. Цілі та завдання шкільної історичної освіти в Україні, основні принципи її розвитку.
2. Методологічні підходи до сучасної історичної освіти.
3. Поняття лінійна та концентрична структура шкільної історичної освіти, їх порівняльна характеристика.

4. Характеристика сучасної системи шкільної історичної освіти в Україні.

Основні поняття теми: цілі, завдання та принципи історичної освіти; Методологія, методологічні підходи, лінійна структура історичної освіти; концентрична структура історичної освіти.

Лекція 3. Зміст шкільної історичної освіти.

Тематичний план:

1. Основні компоненти змісту історичної освіти.
2. Історичні факти і їх класифікація.
3. Теоретичний матеріал в історичних курсах (5-8 кл.).
4. Емпіричний та теоретичний рівні засвоєння учнями навчального матеріалу.
5. Співвідношення фактів і теорії в курсах історії (5-8 кл.).

Основні поняття теми: компоненти змісту історичної освіти; Історичні факти; теоретичний матеріал; Рівні засвоєння навчального матеріалу.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДО І МОДУЛЯ.

Семінарське заняття 1. Сучасна стратегія шкільної історичної та суспільствознавчої освіти в Україні. Учитель історії. Кабінет історії.

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Визначте суть процесу реформування шкільної історичної освіти в Україні.
2. Основні принципи суспільствознавчої та історичної освіти: їх зміст та характеристика.
3. Освітньо-виховні завдання шкільної історичної освіти.
4. Учитель історії: роль і місце вчителя в суспільстві, вимоги до вчителя; загально-педагогічні знання, вміння і навички сучасного вчителя; педагогічна творчість учителя.
5. Кабінет історії: роль кабінету в навчальній роботі з історії; обладнання кабінету історії; планування кабінету історії.

Практичне завдання: підготувати креслення стенду кабінету історії.

Семінарське заняття 2. Програми та підручники з історії для загальноосвітніх навчальних закладів як відображення структури та змісту шкільної історичної освіти

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Завдання історичної освіти, визначені в Державному стандарті базової і повної середньої освіти освітньої галузі "Суспільствознавство" та в шкільних програмах з історії.
2. Загальні вимоги до програми з історії для середньої школи: керівна спрямованість програми і пояснювальної записки; характеристика розділів програми з історії;
3. Загальна характеристика структури історичної освіти в середній школі.
4. Підручник з історії: призначення та функції; структурні компоненти; методичні вимоги до підручника.
5. Порівняльний аналіз змісту, принципів побудови та методичного апарату різних (варіантів) підручників з історії.
6. Використання в 5-8 класах методичних можливостей підручника.
7. Характеристика методичної літератури.

Питання до I модульної контрольної роботи.

1. Що таке методика навчання історії?
2. Визначте об'єкт та предмет методики навчання історії як науки.
3. З яких компонентів складається процес навчання історії яка система?
4. Як пов'язані між собою компоненти процесу навчання історії?
5. Розкрийте зв'язок методики навчання історії з іншими науками.
6. Від яких факторів залежить відбір та структурування змісту шкільних історичних курсів?
7. Якими є завдання методики як науки?
8. Схарактеризуйте основні етапи і методи педагогічного дослідження.
9. Дайте визначення міжпредметних та міжкурсів зв'язків історії.
10. Яка роль міжпредметних зв'язків у навчанні історії?
11. Які зв'язки має методика викладання історії як наука з іншими науками?
12. Як ви розумієте поняття "інтегроване навчання"?
13. Які ключові компоненти професійної компетентності вчителя історії ви знаєте?
14. Якою є роль вчителя історії в навчальному процесі?
15. Які вимоги ставить сучасне суспільство до вчителів історії?
16. В чому полягає педагогічна творчість вчителя?
17. Схарактеризуйте суть реформування шкільної історичної освіти в Україні.
19. Якими є основні принципи суспільствознавчої та історичної освіти?
20. Схарактеризуйте освітньо-виховні завдання шкільної історичної освіти.
21. Яку роль відіграє кабінет історії в навчальному процесі?
22. Якими є мета і завдання шкільної історичної освіти в Україні в основній школі?
23. Що таке структура шкільної історичної освіти?
24. Схарактеризуйте лінійну структуру шкільної історичної освіти.
25. Схарактеризуйте концентричну структуру шкільної історичної освіти.
26. Що таке зміст освіти? З яких елементів складається зміст шкільної історичної освіти?
27. Що таке емпіричний та теоретичний рівні вивчення історичних знань?
28. Перерахуйте основні підходи до класифікації історичних фактів у методичній науці.
29. Що таке теорія?
30. Що таке поняття та як вони класифікуються?
31. Що таке зв'язки та тенденції суспільного розвитку та якими вони бувають?
32. Як може бути представлена теорія у підручниках чи викладі учителя?
33. Що таке історичне уявлення? Які є види історичних уявлень?
34. Якими є структурні компоненти сучасного підручника з історії?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Дидактичні форми навчання.

Лекція 1 Процес навчання та його принципи. Поняття «форми» в сучасній дидактиці.

Тематичний план:

1. Основні категорії та завдання сучасної дидактики.
2. Процес навчання: його структура, основні принципи навчання.
3. Поняття «форми» навчання.
4. Форма навчання та форма організації навчання, їх функції та класифікація

Основні поняття теми: дидактика; структура процесу навчання; форми навчання; форма організації навчання.

Лекція 2 Класно-урочна форма навчання та її альтернативи.

Тематичний план:

1. Основні елементи класно-урочної форми навчання, її переваги та недоліки.
2. Бел-ланкастерська система взаємного навчання.
3. Батовська система навчання.
4. Мангеймська система навчання.
5. Система індивідуального навчання - Дальтон-план.
6. Колективний спосіб навчання.
7. План Трампа.
8. Лекційно-семінарська форма організації навчання.

Основні поняття теми: система навчання, бел-ланкастерська система взаємного навчання, батовська система навчання, мангеймська система навчання, система індивідуального навчання -дальтон-план, колективний спосіб навчання, план Трампа, лекційно-семінарська форма організації навчання.

Лекція 3. Додаткові форми організації навчання та їх розвиток у дидактиці.

Тематичний план:

1. Супровідні форми організації навчання: навчальна екскурсія, практикум, ділова гра, тренінг, факультативні курси, елективні курси, навчальна конференція, навчальні консультації - їх мета, структура, особливості підготовки та проведення;
2. Допоміжні форми організації навчання: предметні гуртки, майстерні, навчальні лабораторії, шкільні наукові об'єднання, олімпіади, турніри, конкурси, виставки - їх завдання та значення, особливості проведення, нестандартні форми проведення.

Основні поняття теми: супровідні форми організації навчання; допоміжні форми організації навчання.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДО II МОДУЛЯ.

Семінарське заняття 1. Позакласна робота з історії.

План заняття:

1. Завдання та зміст позакласної роботи з історії.
2. Основні форми позакласної роботи з історії, їх характеристика та особливості.
3. Організація та планування роботи історичного гуртка, товариства, факультативу.
4. Проведення історичних днів, вечорів, тижнів.
5. Організація та проведення історичних олімпіад та дослідницької роботи учнів з історії.

Практичне завдання.

1. Підготувати план та сценарій проведення в школі тижня історії або іншого позакласного заходу з історії.
2. Розробити план роботи історичного гуртка або факультативу.

Семінарське заняття 2. Краєзнавчо-пошукова робота з історії.

План заняття:

1. Завдання та зміст краєзнавчо-пошукової роботи з історії в школі.
2. Напрямки краєзнавчо-пошукової позакласної роботи.
3. Місце краєзнавчого матеріалу на уроках історії.

Питання до II модульної контрольної роботи.

1. Схарактеризуйте структуру та завдання процесу навчання.
2. Як ви розумієте такі принципи процесу навчання, як принцип науковості, доступності в поєднанні з високим рівнем складності, зв'язку теорії з практикою, принцип міцності.
3. Як ви розумієте такі принципи процесу навчання, як принцип виховуючого навчання, розвиваючого навчання, наочності системності та послідовності, самостійності й активності.
4. Як ви розумієте такі принципи процесу навчання, як принцип індивідуалізації та диференціації, оптимізації, гуманізації навчання, співробітництва вчителя і учнів.
5. Схарактеризуйте поняття "форми" в сучасній дидактиці.
6. Назвіть і схарактеризуйте відомі вам форми навчання.
7. Що означає поняття "організаційна форма навчання", які організаційні форми навчання ви знаєте?
8. Назвіть та схарактеризуйте основні форми позакласної роботи з історії.
9. В чому полягають особливості організації та планування роботи історичного гуртка, товариства, факультативу.
10. Методика організації та проведення історичних днів, вечорів, тижнів.
11. Методика організації та проведення історичних олімпіад та дослідницької роботи учнів з історії.
12. Основні завдання та напрямки краєзнавчо-пошукової позакласної роботи.
16. Як можна використати краєзнавчий матеріал на уроках історії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Методи, прийоми та засоби навчання історії.

Лекція 1. Поняття методу та прийому навчання.

Тематичний план:

1. Поняття «методи навчання та прийоми навчання історії».
2. Різноманітні підходи до класифікації методів викладання історії та їх характеристика.
3. Сутність та зміст традиційних методів навчання: розповідь та пояснення вчителя, бесіда, робота з книгою, ілюстрація та демонстрація тощо.

Основні поняття теми: методи навчання; прийоми навчання; традиційні методи навчання.

Лекція 2. Нетрадиційні підходи до класифікації методів навчання.

Тематичний план:

1. Евристичні методи навчання.
2. Когнітивні методи навчання (наукові, метапредметні, емпатії, змістового бачення, символічного бачення, евристичного спостереження, метод фактів, метод досліджень, конструювання понять, гіпотез і т. ін.);
3. Креативні методи навчання (методи придумування, гіперболізації, «якби...», образно-картинні, «розумового штурму», синектики, «морфологічного аналізу»).
4. Організаційні методи, або методи організації навчання (учнівського планування, створення освітніх програм учнів, нормотворчості, взаємонавчання, рецензій, контролю, рефлексій, самооцінки).

Основні поняття теми: евристичні методи; когнітивні методи; креативні методи; оргдіяльнісні методи.

Лекція 3. Поняття засобу навчання історії. Різні типи навчальних текстів як найважливіший засіб навчання історії.

Тематичний план:

1. Поняття «засоби навчання». Класифікація засобів навчання.
2. Актуальні проблеми шкільного підручника з історії.
3. Використання методичних можливостей підручника історії.
4. Класифікація текстових засобів навчання.
5. Методика роботи з історичним документом.
6. Художня та науково-популярна література у навчанні історії.
7. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії.

Основні поняття теми: підручник; інтерпретація; методичний апарат; структура підручника; текст і поза текстові компоненти; класифікація навчальних текстів; історичний документ; первинне, вторинне джерело; художня та науково-популярна література.

Лекція 4. Контроль та оцінювання знань.

Тематичний план:

1. Суть реформи оцінювання знань та вмінь учнів.
2. Класифікації контролю.
3. Вимоги щодо контролю та оцінювання.
4. Рівні навченості учнів.
5. 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень учнів.
6. Діагностування навчальних досягнень учнів у 12-бальній системі оцінювання навчальних досягнень учнів.

Основні поняття теми: класифікація контролю знань та вмінь учнів; рівні навченості; діагностування навчальних досягнень.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДО ІІІ МОДУЛЯ.

Семінарське заняття 1. Наочність у навчанні історії. Технічні засоби навчання (ТЗН) .

План заняття:

1. Класифікація текстових засобів навчання та особливості роботи з ними..
2. Класифікація наочних засобів навчання. Особливості роботи з наочними засобами навчання.
3. ТЗН: класифікація та особливості роботи з їх різними видами.

Семінарське заняття 2. Контроль та оцінювання знань учнів.

План заняття:

1. Головні функції та види системи перевірки знань та умінь учнів.
2. Вимоги щодо контролю та оцінювання: організація, методи та прийоми перевірки знань та умінь учнів.
3. Рівні навченості учнів.
4. Засоби стимулювання навчальної діяльності учнів.

Семінарське заняття 3. Формування історичної уяви

План заняття:

1. Характеристика видів історичних уявлень, методичні шляхи їх формування.
2. Методи і прийоми роботи з різними видами картографічного матеріалу.
3. Методи і прийоми утворення історичних уявлень, про час.
4. Методика закріплення хронологічного матеріалу.

Семінарське заняття 4. Структура історичних знань учнів.

План заняття:

1. Методи і методичні прийоми засвоєння історичних знань: класифікація фактів, їх специфічні особливості; критерії відбору фактів на урок; критерії відбору фактів на урок;
2. Методи і методичні прийоми засвоєння історичних понять: роль понять у навчанні історії та їх класифікації; шляхи і засоби формування історичних понять.
3. Методи і методичні прийоми засвоєння учнями історичних закономірностей.

Рекомендована література: 111, 184, 203, 237, 258.

Питання до ІІІ модульної контрольної роботи.

1. Що таке "методи навчання" історії? Які методи навчання історії ви знаєте.
2. Які підходи до класифікації методів навчання історії ви знаєте?
3. Схарактеризуйте суть та зміст усних методів навчання.
3. Схарактеризуйте суть та зміст практичних методів навчання.
4. Схарактеризуйте суть та зміст таких методів, як ілюстрація та демонстрація, робота з документами.
5. Схарактеризуйте суть та зміст евристичного методу навчання.
6. Схарактеризуйте суть та зміст когнітивних методів навчання.
7. Схарактеризуйте суть та зміст креативних методів навчання.
8. Схарактеризуйте суть та зміст оргдіяльнісних методів навчання.
9. Головні функції та види системи перевірки знань та умінь учнів.
10. Назвіть вимоги щодо контролю та оцінювання: організація, методи та прийоми перевірки знань та умінь учнів
11. Які рівні навченості учнів ви знаєте?
12. Які засоби стимулювання навчальної діяльності учнів вам відомі?
13. Схарактеризуйте види історичних уявлень та методичні шляхи їх формування.
14. Схарактеризуйте методи і методичні прийоми засвоєння учнями історичних знань.
15. Схарактеризуйте методи і методичні прийоми засвоєння учнями історичних понять та закономірностей.
16. Класифікація текстових засобів навчання та особливості роботи з ними.
17. Класифікація наочних засобів навчання. Особливості роботи з наочними засобами навчання.
18. ТЗН: види та особливості роботи з ними.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІV. Теорія і практика сучасного уроку.

Лекція 1. Урок як основна форма навчання історії.

Тематичний план:

1. Підготовка вчителя до уроку історії. Проектування уроку.
2. Підходи до класифікації уроку історії. Характеристика основних типів уроків.
3. Методика проведення різних типів та елементів структури уроку.

Основні поняття теми: проект уроку; тип уроку.

Лекція 2. Нетрадиційні (нестандартні) уроки.

Тематичний план:

1. Актуалізація проблеми та основні форми проведення нестандартних уроків.
2. Характеристика структури та методика проведення окремих форм нестандартних уроків (уроку-семінару, уроку-дискусії, уроку-суду, уроку-прес-конференції, уроку теле-, радіопередачі, уроку-салону, уроку-екскурсії, уроку-брейн-рингу, уроку-гри, рольової гри, використання окремих ігрових моментів на уроках історії).
3. Врахування вікових особливостей учнів при виборі нестандартної форми проведення уроку.

Основні поняття теми: форма уроку; нетрадиційні (нестандартні) уроки.

Лекція 3. Шляхи формування мотивації на уроках історії

Тематичний план:

1. Створення мотиваційних моментів на уроках історії.
2. Прийоми розвитку пізнавальних мотивів.

Основні поняття теми: бесіда; проблемна ситуація; мозкова атака; творчі завдання; діяльнісний підхід у навчання

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДО IV МОДУЛЯ.

Семінарське заняття 1. Методика проведення вступного уроку та уроку вивчення нового матеріалу

План заняття:

1. Скласти календарні плани відповідно до шкільних навчальних програм з історії (всесвітньої) для 6-12 класів..
2. Скласти поурочний план та схарактеризувати основні етапи проведення вступного уроку.
3. Скласти поурочний план та схарактеризувати основні етапи уроку вивчення нового матеріалу.

Семінарське заняття 2. Методика проведення комбінованого уроку з історії

План заняття:

1. Скласти поурочний план комбінованого типу з історії стародавнього світу. Провести урок в групі.
2. Скласти поурочний план уроку комбінованого типу з нової історії. Провести урок в групі.
3. Скласти поурочний план уроку комбінованого типу з новітньої історії. Провести урок.

Семінарське заняття 3. Методика проведення підсумково-узагальнюючого уроку з історії.

План заняття :

1. Скласти поурочний план підсумково-узагальнюючого уроку типу з історії стародавнього світу. Провести урок в групі
2. Скласти поурочний план уроку підсумково-узагальнюючого типу з історії середніх віків. Провести урок в групі.
3. Скласти поурочний план уроку підсумково-узагальнюючого типу з нової історії. Провести урок.

4. Скласти поурочний план уроку підсумково-узагальнюючого типу з новітньої історії. Провести урок в групі.

Питання до IV модульної контрольної роботи.

1. Схарактеризуйте основні етапи проектування уроку історії.
2. Назвіть відомі вам основні типи уроків історії.
3. Схарактеризуйте структуру уроку вступного.
4. Схарактеризуйте структуру уроку вивчення нового матеріалу.
5. Схарактеризуйте структуру уроку комбінованого.
6. Схарактеризуйте структуру уроку підсумково-узагальнюючого.
7. Схарактеризуйте структуру уроку контролю знань та умінь учнів.
8. Які уроки прийнято називати нестандартними? В чому полягає їх актуальність?
9. Які групи нестандартних уроків вам відомі?
10. Які форми проведення нестандартних уроків вам відомі? Опишіть основні правила проведення та регламент одного з них.
11. В чому полягає актуальність мотивації навчальної діяльності?
12. Як створити мотиваційні моменти на уроці історії?
13. Які прийоми розвитку пізнавальних мотивів ви знаєте?
14. Для чого складається календарне планування? Яка його структура?
15. Для чого складається календарне планування? Яка його структура?
16. Для чого складається поурочне планування? Яка структура поурочного плану?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V.

Компетентісно орієнтований підхід до навчання історії

Лекція 1. Компетентність як педагогічне явище. Поняття та сутність компетентності.

Тематичний план:

1. Поняття компетенція, компетентність, освітня компетенція, освітня компетентність.
2. Підходи європейських експертів до визначення внутрішньої структури компетентності.
3. Функції компетентності в системі освіти. Ключові, загально предметні та предметні компетенції.

Основні поняття теми: компетенція; компетентність; освітня компетенція; освітня компетентність.

Лекція 2. Шляхи формування та підходи до оцінювання сформованості основних груп компетентностей учнів.

Тематичний план:

1. Змістовий комплекс педагогічних правил щодо формування компетентностей учнів.
2. Групи компетентностей та можливості продуктивного навчання.
3. Діяльність учителя, що свідчить про формування компетентності учнів.
4. Підходи до оцінювання сформованості основних груп компетентностей учнів.

Основні поняття теми: компетентності учнів; групи компетентностей; оцінювання компетентностей.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДО V МОДУЛЯ.

Семінарське заняття 1. Система перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі

навчання історії

План заняття:

1. Головні функції та види системи перевірки знань та умінь учнів.
2. Організація, методи та прийоми перевірки знань та умінь учнів.
3. Оцінка результатів навчання.

Семінарське заняття 2. Самостійна робота учнів - засіб підвищення якості навчання історії

План заняття:

1. Самостійна пізнавальна діяльність учнів при вивченні історії.
2. Умови підвищення ефективності самостійної роботи учнів на уроках історії.
3. Технології організації самостійної роботи учнів при вивченні історії:
  - а) самостійна робота над засвоєнням матеріалу підручника;
  - б) самостійна робота з ілюстраціями підручника;
  - в) складання планів;
  - г) складання хронологічних та синхроністичних таблиць;
  - д) словникова робота та робота з історичними поняттями;
  - є) творчі роботи учнів.

Питання до V модульної контрольної роботи.

1. Схарактеризуйте поняття "компетенція", "освітня компетенція".
2. Схарактеризуйте поняття "компетентність", "освітня компетентність".
3. Ієрархія компетенцій.
4. Внутрішня структура компетентності.
5. Функції компетентності в системі освіти у відношенні до особистості учня.
6. Функції компетентності в системі освіти у відношенні до способів діяльності.
7. Функції компетентності в системі освіти у відношенні до структури та змісту освіти.
8. Назвіть основні групи компетентностей, визначених в українських офіційних освітянських документах.
9. Якими є шляхи формування комунікативної компетентності.
10. Якими є шляхи формування соціальної компетентності.
11. Якими є шляхи формування інформаційної компетентності.
12. Якими є шляхи формування полікультурної компетентності.
13. Якими є шляхи формування компетентності саморозвитку та самоосвіти.
14. Якими є шляхи формування компетентності продуктивної творчої діяльності.
15. Які види та функції системи перевірки знань та умінь учнів ви знаєте.
16. Методи організації самостійної роботи учнів при вивченні історії

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI.

Технологічний підхід в освіті.

Лекція 1. Технології навчання. Репродуктивна технологія навчання. Технологія цілепокладання

Тематичний план:

1. Поняття технологія та технологія навчання. Загальні правила й принципи технологій навчання.
2. Класифікація педагогічних технологій.
3. Характеристика репродуктивної технології навчання, її переваги й недоліки.
4. Характеристика технології цілепокладання. Категорії навчальних цілей у когнітивній (пізнавальній) та афективній (емоційно-ціннісній) сферах.

Основні поняття теми: технологія; технологія навчання, репродуктивна технологія навчання;

технологія цілепокладання.

Лекція 2. Проектна технологія. Особистісно орієнтоване навчання. Технології розвивального навчання. Ігрові технології навчання. Система модульного навчання.

Тематичний план:

1. Поняття "проект" та "проектна технологія". Типологія проектів. Основні вимоги до використання методу проектів. Алгоритм роботи над проектом.
2. Головні принципи та ідеї особистісно орієнтованого навчання.
3. Зміст та особливості технології розвивального навчання.
4. Ігрові технології навчання.
5. Поняття "модульне навчання". Основні підходи до організації модульного навчання.

Основні поняття теми: проектна технологія, особистісно орієнтоване; навчання розвивальне навчання; ігрове навчання; модульне навчання.

Лекція 3. Інтерактивне навчання. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія евристичного навчання.

Тематичний план:

1. Поняття інтерактивного навчання, його мета, підходи до класифікації.
2. Основні характеристики та принципи критичного мислення. Методична модель пізнавального процесу в контексті технології критичного мислення.
3. Поняття "евристичне навчання". Принципи дидактичної евристики. Варіанти побудови евристичного заняття.

Основні поняття теми: інтерактивне навчання; критичне мислення; дидактична евристика.

Лекція 4. Проблемне та сугестивне навчання. Технології колективної взаємодії та різнорівневого навчання.

Тематичний план:

1. Поняття "проблемне навчання". Основні етапи діяльності за технології проблемного навчання.
2. Поняття "сугестивне навчання", його принципи.
3. Поняття "колективного" та "різнорівневого навчання", їх компоненти та варіанти.

Основні поняття теми: проблемне навчання; сугестивне навчання; колективне навчання; різнорівневе навчання.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДО VI МОДУЛЯ.

Семінарське заняття 1. Методика проведення нестандартних уроків з використанням новітніх технологій.

План заняття (завдання для виконання):

1. Методика проведення нестандартних уроків вивчення нового матеріалу з використанням новітніх технологій навчання.
2. Методика проведення нестандартних уроків комбінованого типу з використанням новітніх технологій навчання.
3. Методика проведення нестандартних уроків підсумково-узагальнюючого типу з використанням новітніх технологій навчання.
4. Методика проведення нестандартних уроків перевірки та оцінювання знань і умінь учнів з використанням новітніх технологій навчання.

Питання до VI модульної контрольної роботи.

1. Розкрийте суть понять "технологія" та "технологія навчання".
2. Схарактеризуйте загальні правила й принципи технологій навчання.
3. Що означає поняття "інноваційні освітні технології"?"
4. Що ви знаєте про виникнення педагогічних технологій.
5. Підходи до класифікації педагогічних технологій.
6. Схарактеризуйте репродуктивну технологію навчання.
7. Схарактеризуйте технологію цілепокладання.
8. Схарактеризуйте проектну технологію навчання.
9. Якими є основні ідеї та принципи особистісно орієнтованого навчання?
10. В чому полягає зміст та особливості технології розвивального навчання.
11. Розкрийте суть ігрової технології навчання.
12. Розкрийте поняття "інтерактивне навчання".
13. Що означає поняття "евристичне навчання". Назвіть принципи дидактичної евристики.
14. В чому полягає суть "проблемного навчання".
15. В чому полягає суть "сугестивного навчання".
16. Опишіть структуру та хід одного з нестандартних уроків історії будь якого типу.

6.Контроль навчальних досягнень

6.1.Система оцінювання навчальних досягнень студентів

	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 5	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	3	3	3	3	5	5	2	2	2	2	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	6	6	4	4	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	6	60	4	40	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	5	25	8	40	6	30	4	20	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25		
Виконання ІНДЗ	30												
Разом			70		75		136		101		69		39
Максимальна кількість балів:		281						209					
Розрахунок коефіцієнта:		100/281=0,36						60/209=0,287					

6.2.Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Розділи	Години	Бали
Змістовий модуль І		
Тема 1. Вступ. Методика навчання історії як наукова та фахова дисципліна		
Тема 2. Мета та структура сучасної історичної освіти в Україні	2	5
Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти.	2	5
Тема 4.Сучасна стратегія шкільної історичної та суспільствознавчої освіти в Україні. Учитель історії, кабінет історії.	2	5
Тема 5. Програми та підручники з історії для загальноосвітніх навчальних закладів як відображення структури та змісту шкільної історичної освіти	2	5
Разом:	8	20
Змістовий модуль ІІ		
Тема 6. Процес навчання та його принципи. Поняття «форми» в сучасній дидактиці	2	5
Тема 7. Класно-урочна форма навчання та її альтернативи	2	5
Тема 8. Додаткові форми організації навчання та їх розвиток у дидактиці	2	5
Тема 9. Позакласна робота з історії	2	5
Тема 10. Краєзнавчо-пошукова робота з історії	2	5
Разом:	10	25
Змістовий модуль ІІІ		
Тема 11. Поняття методу та прийому навчання	4	5
Тема 12.Нетрадиційні підходи до класифікації методів навчання	4	5
Тема 13. Поняття засобу навчання історії. Різні типи навчальних текстів як найважливіший засіб навчання історії	4	5
Тема 14. Контроль та оцінювання знань	4	5

Тема 15. Наочність у навчанні історії. Технічні засоби навчання (ТЗН)	2	5
Тема 13. Контроль та оцінювання знань учнів	2	5
Тема 16. Формування історичної уяви	2	5
Тема 17. Структура історичних знань учнів	2	5
Разом:.	24	40
Змістовий модуль		
Тема 18. Урок як основна форма навчання історії	1	5
Тема 19. Нетрадиційні (нестандартні) уроки	1	5
Тема 20. Шляхи формування мотивації на уроках історії	2	5
Тема 21. Методика проведення вступного уроку та уроку вивчення нового матеріалу	2	5
Тема 22. Методика проведення комбінованого уроку з історії	2	5
Тема 23. Методика проведення підсумково-узагальнюючого уроку з історії	2	5
Разом:.	10	30
Змістовий модуль V		
Тема 24. Компетентність як педагогічне явище. Поняття та сутність компетентності	2	5
Тема 25. Шляхи формування та підходи до оцінювання сформованості основних груп компетентностей учнів	2	5
Тема 26. Система перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі навчання історії	2	5
Тема 27. Самостійна робота учнів - засіб підвищення якості навчання історії	2	5
Разом:.	8	20
Змістовий модуль VI		
Тема 28. Технології навчання. Репродуктивна технологія навчання. Технологія цілепокладання	2	5
Тема 29. Проектна технологія. Особистісно орієнтоване навчання. Технології розвивального навчання. Ігрові технології навчання. Система модульного навчання	2	5
Тема 30. Інтерактивне навчання. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія евристичного навчання	2	5
Тема 31. Проблемне та сугестивне навчання. Технології колективної взаємодії та різнорівневого навчання	2	5
Тема 32. Методика проведення нестандартних уроків з використанням новітніх технологій	2	5
Разом:.	10	25
Усього за семестр:.	70	160

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять.

Форма проведення – письмова, письмово-усна.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи.

Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Письмові контрольні роботи зберігаються на кафедрі до кінця навчального року.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Студент, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності студента.

Оцінка	Критерії
20 – 25 БАЛІВ	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу.
14 – 19 БАЛІВ	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі неточності та помилки.
8 – 13 БАЛІВ	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 – 7 БАЛІВ	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

6.4.Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю – письмова. Зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Рівень знань	Оцінка	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	31 – 40	Відповідь студента: містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірно розуміння змісту основних теоретичних положень; вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	21 – 30	Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки: недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання.
Задовільний рівень	11 – 20	Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме: відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; у роботі багато грубих орфографічних помилок;
Незадовільний рівень	0 – 10	Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципових аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.

6.5.Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Що таке методика навчання історії? Визначте об'єкт та предмет методики навчання історії як науки.
2. З яких компонентів складається процес навчання історії яка система? Як пов'язані між собою компоненти процесу навчання історії?
3. В чому полягає зв'язок методики навчання історії з іншими науками.
4. Від яких факторів залежить відбір та структурування змісту шкільних історичних курсів?
5. Якими є завдання методики як науки?
6. Якими є мета і завдання шкільної історичної освіти в Україні в основній школі?
7. Схарактеризуйте основні етапи і методи педагогічного дослідження.
8. Які проблеми методики історії є найбільш актуальними сьогодні?
9. Схарактеризуйте поняття "гармонійно, всебічно розвинена особистість".
10. Дайте визначення міжпредметних та міжкурсових зв'язків історії. Яка їх роль у навчанні історії.
11. Як ви розумієте поняття "інтегроване навчання"?
12. Які ключові компоненти професійної компетентності вчителя історії ви знаєте?
13. Якою є роль вчителя історії в навчальному процесі? Які вимоги ставить сучасне суспільство - до вчителів історії?
14. В чому полягає педагогічна творчість вчителя?
15. Схарактеризуйте суть реформування шкільної історичної освіти в Україні. Якими є основні принципи суспільствознавчої та історичної освіти?
16. Схарактеризуйте освітньо-виховні завдання шкільної історичної освіти.
17. Яку роль відіграє кабінет історії в навчальному процесі?
18. Що таке структура шкільної історичної освіти? Схарактеризуйте лінійну структуру шкільної історичної освіти.
19. Схарактеризуйте концентричну структуру шкільної історичної освіти. Якими є переваги і недоліки лінійного та концентричного підходів щодо структури шкільної історичної освіти.
20. Що таке синхронізоване викладання курсів вітчизняної та всесвітньої історії?
21. Що таке зміст освіти? З яких елементів складається зміст шкільної історичної освіти?
22. Що таке емпіричний та теоретичний рівні вивчення історичних знань?
23. Назвіть основні підходи до класифікації історичних фактів у методичній науці.
24. Історичні поняття, їх класифікація та етапи формування.
25. Історичні уявлення, види історичних уявлень, основні етапи "їх формування.
26. Вміння, прийоми, навичка пізнавальної діяльності учнів. Якою є послідовність роботи вчителя над формуванням в учнів того чи іншого вміння?
27. Структурні компоненти сучасного підручника з історії. Які можливості створює кожен з них для організації пізнавальної діяльності учнів?
28. Схарактеризуйте структуру та завдання процесу навчання, принципи процесу навчання.
29. Поняття "форми" в сучасній дидактиці. Назвіть і схарактеризуйте відомі вам форми навчання.
30. Класифікація текстових засобів навчання та особливості роботи з ними.
31. Класифікація наочних засобів навчання. Особливості роботи з наочними засобами навчання.
32. ТЗН: види та особливості роботи з ними.
33. Назвіть та схарактеризуйте основні форми позакласної роботи з історії.
34. В чому полягають особливості організації та планування роботи історичного гуртка, товариства, факультативу.
35. Методика організації та проведення історичних днів, вечорів, тижнів.
36. Методика організації та проведення історичних олімпіад та дослідницької роботи учнів з історії.

37. Основні завдання та напрямки краєзнавчо-пошукової позакласної роботи. Як можна використати краєзнавчий матеріал на уроках історії.
38. Що таке "методи навчання" історії? Які методи навчання історії ви знаєте.
39. Які підходи до класифікації методів навчання історії ви знаєте?
40. Схарактеризуйте суть та зміст усних методів навчання.
41. Схарактеризуйте суть та зміст практичних методів навчання.
42. Схарактеризуйте суть та зміст таких методів, як ілюстрація та демонстрація, робота з документами.
43. Схарактеризуйте суть та зміст евристичного методу навчання.
44. Схарактеризуйте суть та зміст когнітивних методів навчання.
45. Схарактеризуйте суть та зміст креативних методів навчання.
46. Схарактеризуйте суть та зміст оргдіяльнісних методів навчання.
47. Схарактеризуйте суть реформування оцінювання знань та вмінь учнів. В чому полягають вимоги щодо контролю та оцінювання знань та вмінь учнів?
48. Схарактеризуйте основні етапи проектування уроку історії.
49. Назвіть відомі вам основні типи уроків історії.
50. Схарактеризуйте структуру уроку вступного.
51. Схарактеризуйте структуру уроку вивчення нового матеріалу.
52. Схарактеризуйте структуру уроку комбінованого.
53. Схарактеризуйте структуру уроку підсумково-узагальнюючого.
54. Схарактеризуйте структуру уроку контролю знань та умінь учнів.
55. Які уроки прийнято називати нестандартними? В чому полягає їх актуальність?
56. Які групи нестандартних уроків вам відомі?
57. Які форми проведення нестандартних уроків вам відомі? Опишіть основні правила проведення та регламент одного з них.
58. В чому полягає актуальність мотивації навчальної діяльності? Як створити мотиваційні моменти на уроці історії?
59. Які прийоми розвитку пізнавальних мотивів ви знаєте?
60. Для чого складається календарне планування? Яка його структура?
61. Для чого складається поурочне планування? Яка структура поурочного плану?
62. Компетенція, компетентність: і як вони пов'язані з освітньо-виховними завданнями навчання історії?
63. Підходи європейських експертів до визначення внутрішньої структури компетентності.
64. Функції компетентності в системі освіти.
65. Ключові, загальнопредметні та предметні компетенції.
65. Змістовий комплекс педагогічних правил щодо формування компетентностей учнів.
66. Групи компетентностей та можливості продуктивного навчання.
67. Діяльність учителя, що свідчить про формування компетентності учнів.
68. Підходи до оцінювання сформованості основних груп компетентностей учнів.
69. Головні функції та види системи перевірки знань та умінь учнів.
70. Організація, методи та прийоми перевірки знань та умінь учнів.
71. Самостійна пізнавальна діяльність учнів при вивченні історії.
72. Умови підвищення ефективності самостійної роботи учнів на уроках історії.
73. Організації самостійної роботи учнів при вивченні історії
74. Поняття технологія та технологія навчання.
75. Загальні правила й принципи технологій навчання.
76. Інноваційні освітні технології.
77. Історія виникнення педагогічної технології.
78. Класифікація педагогічних технологій.
79. Характеристика репродуктивної технології навчання, її переваги й недоліки.
80. Характеристика технології цілепокладання.

81. Поняття "проект" та "проектна технологія". Типологія проектів.
82. Головні принципи та ідеї особистісно орієнтованого навчання.
83. Зміст та особливості технології розвивального навчання.
84. Ігрові технології навчання.
85. Поняття "модульне навчання". Основні підходи до організації модульного навчання.
86. Поняття інтерактивного навчання, його мета, підходи до класифікації.
87. Основні характеристики та принципи критичного мислення.
88. Поняття "евристичне навчання". Принципи дидактичної евристики.
89. Поняття "проблемне навчання". Основні етапи діяльності за технології проблемного навчання.
90. Поняття "сугестивне навчання", його принципи.
91. Поняття "колективного" та "різнорівневого навчання", їх компоненти та варіанти.

6.6.Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7.Навчально-методична карта дисципліни

	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III	Змістовий модуль IV	Змістовий модуль V	Змістовий модуль VI
Лекції (теми, бали)	Вступ. Методика навчання історії як наукова та фахова дисципліна Мета та структура сучасної історичної освіти в Україні	Зміст шкільної історичної освіти. Процес навчання та його принципи. Поняття «форми» в сучасній дидактиці Класно-урочна форма навчання та її альтернативи	Поняття методу та прийому навчання Нетрадиційні підходи до класифікації методів навчання Поняття засобу навчання історії. Різні типи навчальних текстів як найважливіший засіб навчання історії Контроль та оцінювання знань	Урок як основна форма навчання історії Нетрадиційні (нестандартні) уроки Шляхи формування мотивації на уроках історії	Компетентність як педагогічне явище. Поняття та сутність компетентності Шляхи формування та підходи до оцінювання сформованості основних груп компетентностей	Технології навчання. Репродуктивна технологія навчання. Технологія цілепокладання Проектна технологія. Особистісно орієнтоване навчання. Технології розвивального навчання. Інтерактивне навчання. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія евристичного навчання Проблемне та сутєвисте навчання Технології колективної взаємодії та різорієнтованого навчання
Семінарські заняття (теми, бали)	Сучасна стратегія шкільної історичної та суспільствознавчої освіти в Україні. Учитель історії, кабінет історії. Програми та підручники з історії для загальноосвітніх навчальних закладів як відображення структури та змісту шкільної історичної освіти	Позакласна робота з історії Красназначо-пошукова робота з історії	Наочність у навчанні історії. Технічні засоби навчання (ТЗН) Контроль та оцінювання знань учнів Формування історичної уяви	Методика проведення вступного уроку та уроку вивчення нового матеріалу Методика проведення комбінованого уроку з історії Методика проведення підсумково-узагальнюючого уроку з історії	Система перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі навчання історії Самостійна робота учнів - засіб підвищення якості навчання історії	
СР (бали)	20	25	40	30	20	25
Модульні контрольні роботи (бали)	Модульна контрольна робота – 25	Модульна контрольна робота – 25	Модульна контрольна робота – 25	Модульна контрольна робота – 25	Модульна контрольна робота – 25	
Підсумковий контроль	залік			іспит		

8.Рекомендована література

Основна:

1. Баханов К. Модель навчання у грі. // ІВШ. - 2000. - №10. - С 12-17.
2. Баханов К. Модель навчання у дискусії. // ІВШ. - 2000. - №9. - С 16-22.
3. Баханов К. Навчання історії без підручника за технологіє. Ю. Троїцького. // ІВШ. - 2000. - №7. - С 28-29.
4. Баханов К. Навчання історії за інтегрованою системою. // ІВШ. - 2000. - №5-6. - С. 37-43.
5. Баханов К. Навчання історії за проектною системою. // ЇВШУ. - 2000. -№ 3. - С 33-37.
6. Баханов К. Навчання історії у вальфдорській школі. // ІВШ. - 2000. - №8. - С. 13-20.

Додаткова:

7. Баханов К. Втілення ідеї "занурювання" в практику навчання історії в школі. // ІВШ. - 2001. - №11-12.-С. 34-37.
8. Баханов К. Лабараторно-практичні роботи з історії України (методичний посібник для вчителів). - К.: Генеза, 1996. - 208 с
9. Баханов К. Облік індивідуальних досягнень учнів у навчанні історії. // ЇВШУ. - 1999. -№ 2. С 25-27.
10. Баханов К. Педагогічні інновації: навчання історії за комбінованою системою М. Гузика. // ЇВШУ. - 2000. -№ 2. - С 25-31.
11. ДавлетовО. Націонал-соціалізм в сучасних українських та німецьких підручниках з історії: яке місце в них відведено показу повсякденного життя. // ІВШ. - 2000. - №11-12. - С. 29-33.
12. Єгоров Г. Експерти Ради Європи про форми і методи викладання історії. // ІВШ. - 2000. - №10.-С.
13. Єгоров Г. Підручники громадянознавства: досвід Франції. // ІВШУ. - 1998. -№ 2. - С 53-55.
14. Комаров В. Історичні образи: як їх формувати. // ЇВШУ. - 2001. - №2. - С 26-28.
15. Копцюх Б. Використання матеріалів кабінету історії і правознавства у навчально-виховній роботі. // ІВШ. - 2001. - №2. - С 38-39.
16. Копцюх Б. Вірші-загадки у вивченні історії України (7 кл.). // ІВШ. - 1999. - №8-9. - С 25-26.
17. Король О. В. Методика викладання українського народознавства в школі: Навч.-метод. Посібник. - К., 1998.-365С. 902.7(4 Укр.) / К 68 (1 прим.)